

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Gfv.VI.30.230/2021/5.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes előadó bíró

Dr. Farkas Attila bíró

A felperesek: ... I. rendű

... II. rendű

A felperesek képviselője: Olsavszky Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Olsavszky Péter ügyvéd)

Az alperes: ...

Az alperes képviselője: Martus Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Martus Zoltán ügyvéd)

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéletábrla, 6.Pf.21.097/2019/5-II. számú ítélete

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék, 29.G.40.794/2017/55. számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. és II. rendű felperest, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a alperesnek 254.000 (kétszázötvennégyezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, továbbá az államnak – felhívásra – 1.128.000 (egymillió-százhuszonnyolcezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperes a 2006. november 28-án megkötött szerződés alapján a felperesek 25.000.000 forint összegű finanszírozási igénye kielégítése érdekében svájci frankban nyilvántartott kölcsönt nyújtott a felpereseknek. A szerződésben a kölcsön összegét 169.931 svájci frankban, a törlesztőrészletek számát 240-ben, a kölcsön változó kamatlábának szerződéskori mértékét évi 5,9 %-ban, a törlesztőrészletek várható összegét 1.207,66 svájci frankban tüntették fel. Az induló teljes hiteldíjmutató (a továbbiakban: THM) mértéke 6,41 % volt. A kölcsön és járulékai visszafizetésének biztosítására a felperesek közös tulajdonát képező ingatlanára az alperes javára jelzálogjogot alapítottak.

[2] A kölcsönszerződés 4. pontjának harmadik mondata szerint az adós tudomásul veszi, hogy a terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében a banknál vezetett számlái és a bank vonatkozó bizonylatai alapján készített, közjegyzői okiratba foglalt bank részéről tett nyilatkozat, vagy közjegyzői tanúsítványt elfogadja a terhére fennálló kölcsön és járuléktartozás közokirati tanúsításaként, továbbá az adós aláveti magát annak, hogy a terhére fennálló kölcsön és egyéb járuléktartozás mértékét esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezésének esetére is a bank felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.

[3] A szerződés 4. pontjának második bekezdése tartalmazta az adós kifejezetten nyilatkozatát arról, hogy a banki felvilágosítást, amely szerint a jelen kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázata keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem deviza forrás, megértette és ezen információ tudatában is igénybe kívánja venni a szerződésben meghatározott kölcsön összeget, illetve igényli a deviza nyilvántartást.

[4] A szerződéskötés napján felperesek aláírták a külön íven szövegezett „Kockázatfeltáró Nyilatkozat” megnevezésű dokumentumot is, és nyilatkoztak arról, hogy az üzletszabályzatot és az Általános Szerződési Feltételeket (a továbbiakban: ÁSZF)

megismerték, a kockázatfeltáró nyilatkozatot elolvasták, megértették és jóváhagyólag írták alá. A kockázatfeltáró nyilatkozatban a felperesek kijelentették, hogy tudomással bírnak arról, hogy a hitel-konstrukcióban a forint/svájci frank mozgásból adódóan felmerül a veszteség kockázata, a konstrukció a devizaárfolyamok piaci mozgásának kitett; a szerződés futamideje alatt a forint/svájci frank árfolyam kedvezőtlen változása esetén a svájci frankban megállapított törlesztőrészlet forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet és ezért a forint alapú hitelekhez képest fokozott kockázatot vállalnak; a svájci frankban fennálló aktuális kölcsöntartozás forintban számított összegének és a kölcsön biztosítékául szolgáló ingatlan forintban megállapított fedezeti értékének aránya a forint/svájci frank árfolyam kedvezőtlen változása esetén a bank konstrukcióra vonatkozó hirdetményében előírt hitel/fedezet arányt meghaladhatja, ebben az esetben a bank további biztosítékokat követelhet, illetőleg a kölcsönt forint alapú kölcsönné konvertálhatja a hitel/fedezeti arány további romlásának elkerülése végett.

[5] Az ÁSZF 10.1. pontja többek között tartalmazta: azon lakossági kölcsönök esetében, amelyek az adós meghatározott mértékű, forintban felmerülő fizetési kötelezettségének teljesítését szolgálják (ideértve különösen: ingatlan vásárlása, tehermentesítés), az egyedi ügyfélszerződésben megjelölt kölcsönösszeg a feltüntetett finanszírozási igény összegének a szerződéskötés napjára a bank által jegyzett Deviza I. eladási árfolyamon számított deviza ellenértékének 110%-a, azonban a bank folyósított kölcsön összege nem haladhatja meg az egyedi ügyfélszerződésben finanszírozási igényként megjelölt forintösszegnek a folyósítás napjára a fentieknek megfelelően számított deviza ellenértékét.

[6] Az ÁSZF 10.2. pontja rögzítette, hogy az egyedi ügyfélszerződésben megjelölt várható törlesztő részletek tényleges összege, valamint forintban meghatározott finanszírozási igény esetén a kölcsön tényleges összege a folyósítás napján érvényes deviza I. vételi árfolyamától függ. A folyósított kölcsön, illetve a törlesztőrészletek pontos összegéről a bank a folyósítás napját követően írásban tájékoztatja az adóst.

[7] Az ÁSZF 10.5. pontja szerint „Az Adós a Kölcsönszerződést egy alkalommal akként jogosult módosítani egyoldalú nyilatkozatával, hogy a devizában nyilvántartott, a Kölcsönszerződésből eredő összes fennálló tartozás – tekintet nélkül annak főkötelezettség, vagy járulék jellegére – a Bank mindenkor Hirdetményében meghatározott, forintban nyilvántartott üzleti feltételű Lakossági Kölcsönre irányadó kondícióknak és a jelen ÁSZF-nek megfelelően forintban nyilvántartott üzleti feltételű Lakossági Kölcsön alapján fennálló Tőketartozássá változzon át. A Kölcsönszerződés ilyen tartalmú módosítására az Adós abban az esetben jogosult, ha a Bankkal szemben lejárt tartozása nem áll fenn. A forintban nyilvántartott Tőketartozás összege meghatározásának alapja a Kölcsönszerződés módosításának napján érvényes, a Bank által jegyzett Deviza I. eladási árfolyam. A Kölcsönszerződés devizanemét érintő módosítása, annak egyéb feltételeit (így különösen Futamidejét) nem érinti. A Bank az Adós konverziós kérelmét legkorábban a kérelem írásbeli előterjesztését követő harmadik banki munkanapon hajtja végre.”

[8] A felperesek közjegyzői okiratba foglaltan egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tettek a kölcsönszerződés rendelkezéseivel egyező tartalommal.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[9] A felperesek végleges keresetükben elsődlegesen annak megállapítását kérték, hogy a kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázatot a felperesekre telepítő rendelkezései a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209. § (1) bekezdése, 209/A. § (2) bekezdése és a 2/2014. Polgári jogegységi határozat alapján tisztességtelenek, ennek folytán a teljes szerződés érvénytelen. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként annak határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítását kérték akként, hogy mindösszesen 11.280.656 forint fizetési kötelezettségük maradt fenn. Másodlagosan a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 213. § (1) bekezdés a), b) és e) pontjai, valamint az rPtk. 200. § (2) bekezdése alapján ugyancsak a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítását, és az elsődleges kereseti kérelmükkel egyező módon a határozathozatalig való hatályossá nyilvánítását kérték. Amennyiben a bíróság a teljes érvénytelenséget nem látná megállapíthatónak, a részleges érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazását kérték akként, hogy a tőketartozásuk 88.559,13 svájci franknak, azaz 13.384.372 forintnak felelt meg 2015. február 1. napján. Harmadlagos kereseti kérelmük arra irányult, hogy a bíróság az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése, 209. § (1) bekezdése, 239. § (2) bekezdése és a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontjai alapján állapítsa meg a kölcsönszerződés 4. pontja harmadik mondatának érvénytelenségét, annak tisztességtelenségére figyelemmel.

[10] Elsődleges kereseti kérelmüket arra alapították, hogy a kölcsönszerződés 4. pont 2. bekezdésében található árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás nem felel meg sem a 2/2014. PJE határozatában, sem az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-26/13. és C-51/17. ítéleteiben kifejtetteknek, nem tartalmazza az árfolyamkockázat ismertetését, az árfolyamváltozás mechanizmusát és a változás kiváltó okát, továbbá azt, hogy az árfolyam számukra kedvezőtlen változásának nincs felső határa. Álláspontjuk szerint a kockázatteltérő nyilatkozat nem a hitelező tájékoztatása, hanem saját egyoldalú nyilatkozatuk arról, hogy miről van tudomásuk. A tájékoztatás alapján továbbá nem tudták számszerűen felmérni az árfolyamváltozásoknak a tartozásukra gyakorolt hatását.

[11] A másodlagos kereset körében többek között előadták, a szerződésben feltüntetett 25.000.000 forint finanszírozási igény nem a folyósított kölcsön összege, és a 169.931 svájci frank sem a tényleges kölcsönösszeg, csak tájékoztató jellegű adat volt. Mivel a szerződésben sem a kölcsön forint, sem annak svájci frank összege nem szerepelt, több árfolyam került feltüntetésre, ennek következtében a kölcsön összegének kiszámítása sem volt egyértelmű, ezáltal a szerződés nem felelt meg a deviza alapú kölcsönszerződésekkel kapcsolatos perekben felmerült egyes elvi kérdésekről szóló 6/2013 Polgári jogegységi határozatban (a továbbiakban: 6/2013. PJE határozat) foglaltaknak. Figyelemmel arra, hogy a kölcsön összege nem meghatározott, a szerződésben feltüntetett THM sem megfelelő, és annak kiszámítása sem lehetséges. A szerződés a törlesztőrészletek tényleges összegét sem tartalmazza, arról a bank csak a folyósítást követően tájékoztatta őket.

[12] A harmadlagos kereseti kérelmükben támadott szerződési kikötést bianco tartozáselismerésként értékelték, amelyre a bank jogszerű felmondást alapíthat, valamint bírósági végrehajtást kezdeményezhet és amely megfordítja a bizonyítási terhet.

[13] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Az elsődleges kereseti kérelem vonatkozásában többek között hivatkozott az ÁSZF 10.5. pontjában írtakra.

Az első- és másodfokú ítélet

[14] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

[15] Az elsődleges kereseti kérelem kapcsán úgy ítélte meg, hogy az árfolyamváltozás kockázatának a felperesekre történő áthárítását, annak korlátlan voltát a szerződés és a kockázatteltérő nyilatkozat, valamint az ÁSZF 10. pontjai világosan tartalmazták, melyet az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, és kellően körültekintő átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie.

[16] A kölcsönszerződés semmisségének a megállapítására az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b) és e) pontja alapján sem látott lehetőséget. Rámutatott, az ÁSZF 10.2. pontja alapján a felperesek előtt is ismert volt, hogy a folyósítás napján érvényes árfolyamon kerül a 25.000.000 forintnak megfelelő svájci frank összeg meghatározásra, így a kölcsönszerződés és az ÁSZF rendelkezései megfelelően és egyértelműen tartalmazták a kölcsön összegét. A THM esetleges hibás volta önmagában nem eredményezi a szerződés semmisségét. A szerződés és az üzletszabályzat alapján a szerződéskötés időpontjában fennálló törlesztőrészlet összege is kiszámíthatóan meghatározásra került.

[17] Részletesen indokolt ítéletében kifejtette, a harmadlagos kereseti kérelem tárgyát képező szerződéses rendelkezés nem fordítja meg a bizonyítási terhet a felperesek hátrányára, így nem minősül tisztességtelennek. Közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását és végrehajtási záradék kibocsátását az alperes a támadott kikötés hiányában is kérheti.

[18] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[19] Az ítélet tábla az indokolás részbeni kiegészítésével egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével és annak indokaival. Úgy ítélte azonban, hogy az alperes által a felperesek számára az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás nem felelt meg annak a követelménynek, hogy az alapján az átlagos fogyasztó értékelni tudja a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeket. A törlesztőrészletek jelentős mértékű emelkedésének a lehetőségéből és a forint hitelekhez képest vállalt fokozott kockázatból ugyanis az ítélet tábla álláspontja szerint nem következett a felpereseket terhelő kockázat korlátatlansága.

[20] Rámutatott azonban, a világos és érthető megfogalmazás elvének meg nem felelő tájékoztatás tisztességtelensége vizsgálható, az azonban csak abban az esetben állapítható meg, ha a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével a fogyasztó hátrányára jelentős egyenlőtlenséget okoz [rPtk. 209. § (1) bekezdése]. Ennek és ezáltal a semmisségnek a megállapítását viszont

kizárta az ÁSZF 10.5. pontjának rendelkezése, amely szerint a felperesek jogosultak voltak arra, hogy egyoldalú nyilatkozatukkal az árfolyamkockázatot, az árfolyam változása folytán kialakuló egyensúlytalanságot elhárítsák, és a devizában nyilvántartott kölcsönüket forint kölcsönre alakítsák át. A felperesek állításával szemben az ítélet tábla álláspontja szerint az ÁSZF 10.5. pontjában a bank számára a konverziós kérelem teljesítésére előírt határidőből, valamint a szerződés módosítására vonatkozó egyéb rendelkezések külön elhelyezéséből (ÁSZF 5.4. pont) az következett, hogy a bank nem volt jogosult az adósok konverziós kérelmének elutasítására, illetve arra sem, hogy a kérelmük elfogadását hitelképesség vizsgálat eredményéhez kösse. A forintosítás objektíve alkalmas eszköz az árfolyamváltozásból eredő egyensúlytalanság kiküszöbölésére, alkalmasságának megítélését nem befolyásolta, hogy annak szerződés szerinti előfeltétele a lejárt tartozás hiánya, illetve, hogy a bank szerződésmódosítási díj felszámítására jogosult. A kifejtettekből következően az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően az ítélet tábla szerint a tisztességtelenség hiánya volt az elsődleges kereseti kérelem elutasításának helyes indoka.

[21] A másodlagos kereseti kérelem tekintetében az ítélet tábla a 6/2013. PJE határozatban és a deviza alapú fogyasztási és lakossági kölcsönszerződések tárgyának és törlesztő részleteinek meghatározásával kapcsolatos elvi kérdésekről szóló 1/2016. Polgári jogegységi határozatban (a továbbiakban: 1/2016. PJE határozat) kifejtettekre utalással hangsúlyozta, az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontja követelményének teljesüléséhez elegendő volt, ha a szerződés kiszámítható módon tartalmazta a kölcsön, illetve a törlesztőrészek összegét, és egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy ennek a felek szerződése megfelelt. A szerződés egyértelműen tartalmazta a THM mértékét (6,41%), és az elsőfokú bíróság helyesen utalt ítéletében arra is, hogy az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja csupán a THM feltüntetésének hiányához fűzte a semmisség jogkövetkezményét, annak esetleges téves megjelöléséhez nem.

[22] A szerződés támadott 4. pont harmadik mondatában írt kikötéseinek nincs a szerződés értelmezésére jogosító rendelkezése, ezért az elsőfokú bíróság megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja alapján tisztességtelenségének a megállapítása kizárt. A Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontjába foglalt rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy az csak a fogyasztóval szerződő fél saját teljesítése szerződésszerűségének megítélésére vonatkozik. Tekintettel arra, hogy a támadott rendelkezések kizárólag az adósok kölcsön- és járuléktartozására vonatkoznak, az ítélet tábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy azokat a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján nem lehetett tisztességtelenségnek tekinteni. Helytállóan állapította meg tehát az elsőfokú bíróság azt is, hogy a kikötés nem eredményez az adósokra hátrányos eltérést a bizonyítás általános szabályaitól, és különösen nem jogosítja fel a bankot arra, hogy a jogvitát egyoldalúan és véglegesen lezárja. A támadott kikötés tisztességtelensége ezért a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján nem állt fenn.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[23] A jogerős ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a végleges keresetük szerinti elsődleges, másodlagos és harmadlagos kereseti kérelmüknek helyt adó döntés

hozatalát, ennek hiányában a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az első-, vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérték.

[24] Állították, hogy a jogerős ítélet az rPtk. 200. § (2) bekezdésébe, 205. § (3) bekezdésébe, 209. § (1) bekezdésébe, 209/A. § (1) bekezdésébe, az rHpt. 203. § (6) és (7) bekezdésébe, 213. (1) bekezdés a), b) és e) pontjába, valamint a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdésének a), b) és j) pontjába ütközik.

[25] A felperesek előadták, a másodfokú bíróság nem osztotta az elsőfokú bíróság azon álláspontját, amely szerint az alperes tájékoztatása megfelelő volt, ugyanakkor ennek következményeit nem vonta le, hanem: helybenhagyta az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletét arra hivatkozással, hogy az ÁSZF 10.5. és 5.4. pontjai lehetőséget adtak a felpereseknek konverziós kérelem benyújtására, és a forintosítást objektíve alkalmas eszköznek tekintette az árfolyamváltozásból eredő egyensúlytalanság kiküszöbölésére.

[26] A felperesek hangsúlyozták, az ÁSZF 5.4. pontja szerinti szerződésmódosítás kezdeményezése esetén – szemben a jogerős ítéletben megállapítottakkal – a kezdeményezés elfogadása a bank kizárólagos joga, továbbá a módosítást a bank újabb hitelképességi vizsgálat elvégzéséhez és annak eredményéhez kötheti. Nem mindegy továbbá, hogy mikor, milyen árfolyamon következik be a forintosítás, mivel az csak egyszer kérhető, és nem várható el a fogyasztótól, aki a pénzpiacnak nem szereplője, hogy megtalálja azt a megfelelő időpontot, amikor az „egyensúlytalanság” kiküszöbölhető.

[27] Sételmezték, noha a másodfokú bíróság megállapította, hogy az alperes által adott tájékoztatás nem volt megfelelő, ezt a körülményt nem tartotta elegendőnek tisztességtelenség megállapításához annak ellenére, hogy a 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint, ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán az átlagfogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen, vagy teljesen semmis.

[28] A jogszabályba ütközés kapcsán kifejtették, amennyiben a kölcsön összege csak később (a folyósítási értesítőben egyoldalúan a hitelező részéről) kerül meghatározásra, akkor a szerződés nem tesz eleget az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjában foglaltaknak, nevezetesen nem tartalmazza a szerződés tárgyát. Az adatok ismeretének hiányában semmilyen számítási műveletet nem lehet elvégezni az ÁSZF-ben megadott képletek alapján, ezáltal a kölcsön és a törlesztő részletek nem számíthatók ki, következésképpen a szerződés az 1/2016. PJE határozatban foglalt követelményeket sem teljesíti. Változatlanul állították, hogy a kölcsönszerződés nem a valós THM mértéket tartalmazza.

[29] A felperesek előadták, tévesen nem tekintette a másodfokú bíróság az ún. ténytanúsítványra vonatkozó szerződéses rendelkezést a Korm. rendeletbe ütközőnek. Kiemelten hivatkoztak arra, hogy 2018. január 1. napját követően végrehajtás megszüntetése iránt per nem indítható azon az alapon, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre. Következésképpen a hitelező egyoldalúan élhet a végrehajtás eszközével a támadott szerződéses pont alapján, a vele szerződő fogyasztónak azonban nincs más lehetősége, mint

az, hogy a szerződéses rendelkezést tisztességtelenség okán támadja bíróság előtti perindítással.

[30] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[31] A Kúria a jogerős ítéletet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az abban megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.

[32] A felperesek eljárási szabálysértést a felülvizsgálati kérelmükben nem jelöltek meg, arra nem is hivatkoztak, másodlagos felülvizsgálati kérelmüket nem is indokolták, ezért a Kúria a felülvizsgálati kérelmet érdemben, ítélettel bírálta el.

[33] A felperesek elsődleges felülvizsgálati kérelme a kereseti kérelmeknek teljes körűen helyt adó határozat hozatalára irányult. Elsődleges kereseti kérelmükben annak megállapítását kérték, hogy az alperes által a kölcsönszerződésben és az általuk aláírt kockázatfeltárányilatkozatban nyújtott, az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos és érthető, nem elégítette ki 2/2014. PJE határozatban és az EUB vonatkozó ítéleteiben meghatározott követelményeket, erre tekintettel az árfolyamkockázat viselését rájuk telepítő szerződéses rendelkezések tisztességtelének, ami a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségét eredményezi. Ezen érveiket mindkét fokon eljáró bíróság alaptalannak találta, bár részben eltérő indokolással, de úgy ítélték meg, hogy a tisztességtelenség nem állapítható meg. Az elsőfokú bíróság a nyújtott tájékoztatást világosnak és érthetőnek, tartalmát kielégítőnek tekintette, míg a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a tájékoztatás nem terjedt ki a felpereseket terhelő kockázat korlátlanúságára, ezért annak alapján a felperesek nem tudták értékelni az árfolyamkockázat vállalásának a pénzügyi kötelezettségeikre gyakorolt esetlegesen jelentős gazdasági következményeit. A nem világos és nem érthető tájékoztatás alapján vizsgálhatóvá vált a kikötés tisztességtelensége, azonban azt nem találta megállapíthatónak, mert az ÁSZF 10.5. pontja szerinti forintra konvertálással a felperesek az egyensúlytalanságot elháríthatják.

[34] A felperesek az elsődleges kereseti kérelmüknek helyt adó ítélet hozatalát kérték, ezen kérelmük szabta meg a felülvizsgálat kereteit. A felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az alperes által nyújtott tájékoztatásra tekintettel az árfolyamkockázatot a felperesekre terhelő szerződéses rendelkezés tisztességtelensége megállapítható-e az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján. A jogerős ítéletet az elsődleges kereseti kérelem tekintetében ezért teljes terjedelmében – abban a részében is, amelyben a tájékoztatás hiányosságát állapította meg – vizsgálnia kellett, függetlenül attól, hogy a felperesek a jogerős ítélet indokaival részben egyetértettek. A Pp. 272. § (2) bekezdése és 275. § (2) bekezdésének együttes helyes értelmezése szerint ugyanis (a jogerős ítéletet hatályában fenntartó döntés esetén) a felülvizsgálati kérelem annyiban köti a Kúriát, hogy a döntése csak a perbehozott jogkérdésekre vonatkozhat, azaz új jogi indokok alapján nem kerülhet sor a jogerős ítélet hatályában való fenntartására. Miután a perbeli esetben olyan kérdésről van szó, amely az első- és másodfokú eljárásnak is tárgya volt és a Kúria

döntéséhez szükséges tények és bizonyítékok rendelkezésre álltak, nem volt akadálya az árfolyamkockázati tájékoztató tisztességtelenségét érdemben megítélni.

[35] Ezzel ellentétes értelmezés oda vezetne, hogy miután a jogerős ítélet indokolása ellen nincs helye felülvizsgálatnak, így az alperes sem felülvizsgálati kérelemmel, sem csatlakozó felülvizsgálati kérelemmel nem tudta támadni a számára hátrányos, téves jogi okfejtést, lényegében jogvédelem nélkül maradna abban az esetben, ha a Kúria a csak egységesen megítélhető jogkérdést, az árfolyamkockázati tájékoztató tisztességeességét nem vizsgálhatná. Ez az értelmezés mellett, hogy végső soron jogszabálysértő döntésre is vezetne, a bírósághoz fordulás

mindenkit megillető jogát indokolatlanul és aránytalanul korlátozná, a hatékony bírói jogvédelemhez való jog, a felek egyenrangú eljárási jogait és jogérvényesítését biztosító tisztességes eljáráshoz való jog, valamint a jogorvoslati jog közjó és a józan ész szerinti értelmezésének elvét is sértené.

[36] A Kúria több ügyben is vizsgálta az alperes jelen perbelivel azonos tartalmú árfolyamkockázati tájékoztatását, és azt nem találta tisztességtelenségtelennek. Az írásban nyújtott tájékoztatást értékelve megállapította, abból egyértelműen, világosan kitűnt az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül vizsgálva, hogy az árfolyamkockázat valós, az jelentős lehet, amely rendkívül hátrányos következményekkel járhat a fogyasztóra, ha jövedelme nem svájci frankban keletkezik. Olyan rendelkezése az írásbeli tájékoztatásnak nem volt, amelyből a fogyasztó alappal következtethetett volna arra, hogy az árfolyamkockázat vállalásának van felső határa, illetőleg, hogy azt nem kizárólag ő viseli. Ahogy arra a Kúria a 6/2013. PJE határozatban is rámutatott, az árfolyamkockázat mértékéről a pénzügyi intézményt nem terhelte tájékoztatás, hiszen az előre kimutathatatlan volt (pl. Gfv.VII.30.066/2020/14.; Pfv.I.20.472/2020/5.; Gfv.VII.30.066/2020/14.).

[37] A Kúria rámutat, az EUB C-227/18. számú végzésében írtak szerint a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) 4. cikkének (2) bekezdését és 5. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezésekben előírt világos és érthető megfogalmazás követelményének megfelel az a devizaalapú kölcsönszerződés, amely olyan feltételt tartalmaz, ami úgy terheli a fogyasztóra az árfolyamkockázatot, hogy nem figyelmezteti kifejezetten arra, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, amennyiben a fogyasztót nem csupán arról a lehetőségről tájékoztatták, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést megkötötték, emelkedhet vagy csökkenhet, hanem értékelni tudja az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.

[38] A Kúria az elsőfokú bíróság álláspontjával értett egyet, miszerint a perbeli esetben az árfolyamváltozás kockázatának a felperesekre történő áthárítását, annak korlátlan voltát a szerződés 4. pontja, a kockázatteltérő nyilatkozat és az ÁSZF 10. pontja világosan tartalmazta, amit az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, kellően körültekintő, átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie.

[39] A fogyasztói irányelv 4. cikkének (2) bekezdését átültető rPtk. 209. § (5) bekezdése értelmében a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó törvényi rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre (így a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésére, amely az árfolyamkockázatot a kedvezőbb kamatmérték ellenében korlátozás nélkül a fogyasztóra telepíti), ha azok egyébként világosak és érthetőek. Ezért – bár a felülvizsgálati kérelem nagy terjedelemben foglalkozott az ÁSZF 10.5. pontjának az elemzésével és hatásával – az adós által kezdeményezhető forintba konvertálásnak csak abban az esetben lehet jelentősége a tisztességtelenség megítélése körében, ha a tájékoztatás nem volt világos, nem volt érthető. Ez a feltétel az adott ügyben a korábban írtak szerint nem áll fenn, ezért a Kúriának ebben a kérdésben nem kellett, nem lehetett állást foglalnia.

[40] A Kúria figyelemmel volt arra is, hogy Jogegységi Panasz Tanácsa a 2021. november 22-én hozott és a Magyar Közlöny 2021. évi 243. számában 2021. december 28-án közzétett Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozata (a továbbiakban: JPE határozat) értelmében a 2/2014. PJE határozat 1. pontja (Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen, vagy teljesen érvénytelen) azzal a kötelező (kiegészült) értelmezéssel alkalmazható, amely szerint akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet (JPE határozat elvi tartalom, 34. pont).

[41] Az alperesi tájékoztató a fenti elveknek megfelel, a Kúria által követett, fentebb hivatkozott egyedi ügyekben folytatott joggyakorlata a PJE határozatot követően is kötelező erejűként hivatkozható.

[42] A fentiekre tekintettel – a kifejtett indokok alapján – nem jogszabálysértő a másodfokú bíróság azon érdemi álláspontja, hogy a perbeli kölcsönszerződésben az árfolyamkockázatot felperesekre telepítő szerződéses rendelkezés nem minősül tisztességtelennek.

[43] A Kúria rámutat, helyes az eljáró bíróságok azon egybehangzó döntése is, hogy a kölcsönszerződés semmissége jogszabályba ütközésre tekintettel sem állapítható meg.

[44] A felperesek szerint a kölcsönösszeg szerződésben való nem megfelelő, ellentmondásos feltüntetése, annak csupán a folyósítási értesítőben szerepeltetése az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja alapján a szerződés érvénytelenségét eredményezi. A nem vitatott tényállás szerint a szerződés részét képezte az ÁSZF is. A szerződés és az ÁSZF rendelkezése ellenmondás nélkül egészítik ki egymást, együttes értelmezésük alapján megállapítható, hogy az alperes arra vállalt kötelezettséget, hogy 25.000.000 Ft-ot folyósít az

adósoknak, akik ezen összegnek a folyósítás napján esedékes deviza eladási árfolyamon átszámított CHF összegét mint tőkét fizetik vissza az alperesnek a szerződés szerinti kamatokkal és költségekkel növelt mértékben. A kölcsönszerződésben CHF-ben feltüntetett kölcsönösszeg az ÁSZF 10. pontjában rögzítettek szerint került meghatározásra, figyelemmel épp a devizaalapú kölcsönszerződések tipikus konstrukciójára, miszerint a kölcsönszerződés megkötését követően került sor a kölcsön folyósítására és ezalatt az árfolyam változhatott. Ezzel azonosan foglalt állást a Kúria például a Gfv.VII.30.162/2020/5. számú ítéletében.

[45] A felperesek hivatkoztak az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjának sérelmére is, miszerint a THM a perbeli szerződésben nem a valós értéknek felelt meg. A Kúria a jelen ügyben előtte folyamatban lévő felülvizsgálati eljárást a 2021. február 4-én kelt végzésével felfüggesztette az e tárgyban folyó jogegységi eljárás befejezéséig. A 2021. április 12-én hozott 6/2021. Polgári jogegységi határozatában a Kúria – a jelen perben eljáró bíróságokkal azonosan – akként foglalt állást, hogy a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja alapján akkor semmis, ha az éves, százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót egyáltalán nem tartalmazza. Csak a THM feltüntetésének hiánya és nem annak téves (hibás) megjelölése eredményez tehát semmisséget az rHpt. értelmezett szabálya alapján. Nem az rHpt. hivatkozott rendelkezésének megsértését jelenti, hanem a tisztességtelenség körében értékelhető, ha a THM meghatározása megtévesztő oly mértékben, hogy a fogyasztót ténylegesen vagy valószínűsíthetően olyan ügyleti döntés meghozatalára ösztönözte, amelyet egyébként nem hozott volna meg (C-453/10.). Ilyen előadása, érvelése azonban a felpereseknek a felülvizsgálati kérelemben nem volt.

[46] A felperesek állították a jogerős ítélet rHpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjába való ütközését is, e körben azonban nem indokolták, hogy a jogerős ítélet mennyiben sérti a megjelölt jogszabályhelyet, ezért ezen hivatkozásukat a Kúria nem vizsgálta, vizsgálhatta, figyelemmel a felülvizsgálati kérelem rPp. 272. § (2) bekezdésében és az azt értelmező, a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II.15.) PK véleményben meghatározott minimális tartalmi feltételeire.

[47] Nem állapítható meg a jogerős ítélet kölcsönszerződés 4. pont harmadik mondatával kapcsolatos döntésének a Korm. rendelet hivatkozott pontjaiba ütközése sem. A Kúria a perbelivel lényegében azonos szerződéses rendelkezések tekintetében több határozatában is kifejtette az álláspontját, amely jelen ügyben is irányadó (Gfv. VII. 30.791/2016, közzétéve: EBH2018.G.1., Gfv. 30.595/2017. közzétéve: BH2018. 146., Gfv.VII.30.240/2020. közzétéve: BH2021. 201.), az ott kifejtettektől a Kúria a jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítványra lefolytatandó jogegységi eljárás kezdeményezése és eltérő tartalmú jogegységi határozat nélkül nem is térhet el. A Kúria gyakorlatával azonosan ítélte meg ezt a kérdést az Európai Unió Bírósága is (EUB C-38/18.).

[48] A hivatkozott határozatokban részletezettek szerint a támadott rendelkezéssel azonos tartalmú kikötés nem tartalmaz sem tartozáselismerést, sem joglemondást és nem minősíthető vélelem hatásával bíró kikötésnek sem, a bizonyítási kötelezettség alakulását, a bizonyítási eljárás lefolytatását nem befolyásolja, a bizonyítási terhet nem fordítja meg. A Kúria a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontját a jogerős ítélettel egyezően értelmezte és értelmezi, továbbá kifejtette az álláspontját a Pp. végrehajtási pereket érintő, megváltozott tartalmú 528. § (2) bekezdésével összefüggésben is, amely szerint egyrészt a módosult jogszabályi környezetre tekintettel sem lehet alappal olyan jogkövetkeztetésre jutni, hogy a perbeli

szerződéses rendelkezés elzárja a fogyasztót az igényérvényesítéstől, vagy ezt érdemben korlátozná, másrészt a szerződés érvényességét, ezen belül tisztességtelenségét a szerződés megkötésekor fennálló tények, és érvényben levő jogszabályok tükrében kell megítélni (Kúria Gfv.VII.30.336/2020/9, Gfv.VII.30.270/2020/4, Gfv.VII.30.241/2020/4, Gfv.VII.30.351/2020/9.).

[49] Mindezek alapján a Kúria az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Záró rész

[50] Az eredménytelen felülvizsgálati kérelem következtében felperesek mint egyetemleges kötelezettek kötelesek az alperesek jogi képviselési díjból álló eljárási költségének megfizetésére az rPp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése szerint. Ennek összegét a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése alapján, áfával növelten határozta meg. Kötelesek továbbá az illetékfeljegyzési jogukra tekintettel le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték állam javára történő megfizetésére a bírósági eljárásban a költségmentesség alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján.

[51] Az ítélet elleni felülvizsgálatot az rPp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

[52] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az rPp. 274. § (1) bekezdése alapján – kérelemre – tárgyaláson bírálta el.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[53] 1959. évi IV. törvény 209. § (1) bekezdés

[54] 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdés a) és b) pontjai

[55] 1952. évi III. törvény 272. § (1) bekezdés

[56] 2/2014. és 6/2021. Polgári jogegységi határozatok

[57] Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozat

[58] Kúria Gfv. VII. 30.791/2016, közzétéve: EBH2018.G.1., Gfv. 30.595/2017. közzétéve: BH2018. 146., Gfv.VII.30.240/2020. közzétéve: BH2021. 201., Gfv.VII.30.336/2020/9, Gfv.VII.30.270/2020/4, Gfv.VII.30.241/2020/4, Gfv.VII.30.351/2020/9, Gfv.VII.30.162/2020/5.

A döntés elvi tartalma

[59] Ha az árfolyamváltozás kockázatának a felperesekre történő áthárítását, annak korlátlan voltát a szerződés, a kockázatfeltáró nyilatkozat és az ÁSZF világosan tartalmazta, amit az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, kellően körültekintő, átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie, az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás nem tisztességtelen.

[60] Csak a THM feltüntetésének hiánya és nem annak téves (hibás) megjelölése eredményezi a fogyasztó által kötött kölcsönszerződés semmisségét.

Budapest, 2022. január 18.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró